

Datum van
inontvangstneming

:

23/02/2016

Zaak C-22/16

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

15 januari 2016

Verwijzende rechter:

Tribunalul București (Roemenië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

3 juli 2015

Verzoekende partij:

Fondul Proprietatea SA

Verwerende partij:

SC Hidroelectrica SA

Tribunalul București

Secția a VI-a Civilă

(omissis)

(rechtbank te Boekarest – Zesde civiele kamer)

(omissis)

BESCHIKKING

Zitting van de raadkamer van 3 juli 2015

(omissis)

Bij deze rechter is het beroep tot nietigverklaring van het besluit van de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders aanhangig dat door FONDUL PROPRIETATEA SA, verzoekster, is ingesteld in de zaak tegen SC HIDROELECTRICA SA, verweerster.

(omissis)

TRIBUNALUL

I. Feitelijke omstandigheden van de zaak

1. Dagvaarding (bijlage 1)

Verzoekster heeft als minderheidsaandeelhouder verzocht besluit nr. 6 van de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders van verweerster – een bedrijf waarin de Staat de meerderheid bezit – van 28 februari 2014 absoluut nietig te verklaren.

Verzoekster betoogt in wezen dat het op basis van artikel 132, lid 3, van Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale (wet 31/1990 op de handelsvennootschappen) bestreden besluit nietig is, op grond dat het in strijd is met dwingende bepalingen van Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice (noodverordening van de regering nr. 109/2011 inzake de corporate governance van openbare bedrijven), artikel 117 van Legea nr. 31/1990 en artikel 20 van Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței (insolventiewet).

Tegelijkertijd voert verzoekster ten gronde aan dat het bestreden besluit onwettig is, op grond dat (omissis) bij dat besluit in werkelijkheid onrechtmatige staatssteun is verleend, in strijd met de dwingende bepalingen met rechtstreekse werking van artikel 108, lid 3, VWEU, waarvan de niet-naleving tot absolute nietigheid van het bestreden besluit leidt.

Daartoe voert verzoekster argumenten aan waaruit blijkt dat is voldaan aan alle voorwaarden om te kunnen spreken van staatssteun: openbaar belang, financiering met overheidsmiddelen, selectiviteit, economische voordelen en ongunstige beïnvloeding van de mededinging.

Ten slotte stelt verzoekster ook schending van artikel 9 van richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van richtlijn 2003/54/EG, waarin het beginsel van ontvlechting is neergelegd. Volgens dat beginsel mogen dezelfde personen niet tegelijk energie produceren of leveren en een beslissende invloed of rechten uitoefenen op een transmissiesysteembeheerder of een transmissiesysteem.

2. Verweer van SC Hidroelectrica SA (bijlage 2) [Or. 2]

Verweerster verzoekt de dagvaarding ongegrond te verklaren, op grond dat het bestreden besluit (bijlage 3) wettig is, en met meerderheid van stemmen heeft zij het principeakkoord goedgekeurd over de uitvoering van het project „Onderzeese kabel van 400 kV Roemenië-Turkije” en verweersters deelname aan de oprichting van de projectvennootschap „HVDCC România-Turcia” door de inschrijving op

en de betaling in leu van 2 000 000 aandelen met een nominale waarde van 1 EUR.

Aan de basis van dat akkoord en dat project ligt de uitgebreide documentatie over het protocol van 21 april 2004 tussen de bevoegde Roemeense en Turkse ministeries, het protocol van juni 2005, de opportuniteitsstudies van april 2006 en november 2006 over de financieringsopties, de overeenkomsten en beslissingen inzake de financieringsstructuur, alsook de Roemeense energiestrategie voor de periode 2007-2020, (omissis) waarvan een van de doelstellingen de aanleg van de onderzeese kabel tussen Roemenië en Turkije is.

Aangaande de procedurele wettigheid van het bestreden besluit betoogt verweerster dat alle bijzondere bepalingen inzake de oproeping van de aandeelhouders alsook het in die bepalingen en de statutaire bepalingen vastgestelde vergader- en stemquorum in acht zijn genomen.

Aangaande de beweerde schending van de artikelen 107 VWEU en 108 VWEU en artikel 9 van richtlijn 2009/72 betoogt verweerster dat die bepalingen alleen van toepassing zijn op maatregelen die voldoen aan alle criteria van artikel 107, lid 1, VWEU en dat het bestreden besluit geen besluit is waarbij onrechtmatige staatssteun ten uitvoer wordt gelegd, aangezien de genomen maatregel een investering met eigen middelen van de vennootschap tot doel heeft, en niet een investering met staatsmiddelen, zoals verzoekster ten onrechte betoogt.

3. Verzoeksters repliek op het verweer van SC Hidroelectrica SA (bijlage 3)

In repliek verklaart verzoekster dat SC Hidroelectrica SA in haar verweerschrift niet verwijst naar de uitlegging van de schending van het in artikel 9 van richtlijn 2009/72 neergelegde beginsel van ontvlechting van elektriciteitsproductie en elektriciteitstransmissie.

Aangaande de juridische aard van de deelname van 2 000 000 EUR betoogt verzoekster dat die deelname staatssteun vormt, aangezien verweerster een vennootschap is waarin de Staat de meerderheid bezit (80,1 %). In een dergelijke situatie kunnen de middelen van openbare bedrijven, waarop de overheid een dominerende invloed uitoefent, volgens de Europese Commissie en het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) als „staatsmiddelen” worden aangemerkt.

Ten slotte betoogt verzoekster ook dat dit project is opgenomen in de energiestrategie van de Staat voor de periode 2007-2020 en een van de doelstellingen is die de Staat als overheid moet verwezenlijken.

II. In rechte

1. *Verzoeksters vordering om het Hof krachtens artikel 267 VWEU om een prejudiciële beslissing te verzoeken*

1.1. (omissis) [Or. 3] (omissis) [door verzoekster voorgestelde vragen, die door de verwijzende rechter in het dictum zijn overgenomen en geherformuleerd]

1.2. Samenvatting van verzoeksters argumenten

(omissis) [Or. 4]

(omissis) [verzoekster voert aan dat het verzoek om een prejudiciële beslissing in het licht van artikel 267 VWEU ontvankelijk is; over deze kwestie heeft de verwijzende rechter zich reeds uitgesproken door het Hof te adieren]

1.3. Verzoeksters argumenten ten gronde

- In geding in casu is de wettigheid van besluit nr. 6/28.02.2014 van verweersters buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders. De in casu relevante argumenten van verzoekster inzake de onwettigheid van dat besluit zijn: i) onrechtmatige staatssteun en ii) schending van het beginsel van ontvlechting van transmissiesystemen en van transmissiesysteembeheerders.
- Wat het eerste middel inzake onwettigheid van het bestreden besluit van de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders betreft, zijn volgens artikel 107, lid 1, VWEU „steunmaatregelen van de staten [Or. 5] of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt”.
- Ingevolge artikel 108, lid 3, VWEU moeten de lidstaten staatssteun aanmelden en mogen zij „de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering brengen” voordat die maatregelen door de Commissie zijn goedgekeurd. Niet-aangemelde staatssteun die toch ten uitvoer wordt gelegd, vormt onrechtmatige staatssteun.
- De schending van het in artikel 108, lid 3, laatste zin, VWEU neergelegde verbod vormt de grond waarop de nationale rechter, op verzoek van de belanghebbenden, alle maatregelen kan nemen die noodzakelijk zijn om de betaling van de staatssteun te verhinderen of de terugvordering ervan te gelasten, indien die staatssteun ten uitvoer is gelegd zonder te zijn aangemeld bij de Commissie.

- De tenuitvoerlegging van de staatssteun kan in casu worden verhinderd door het bestreden besluit van de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders krachtens artikel 132 van Legea nr. 31/1990 juncto artikel 1247 van de Codul civil (burgerlijk wetboek) absoluut nietig te verklaren.
- Voor een uitspraak in die zin moet de rechter echter a priori nagaan of sprake is van staatssteun en of die steun is aangemeld bij de Europese Commissie. Derhalve is het noodzakelijk om het Hof te adïeren.
- De kwalificatie van het bestreden besluit van de buitengewone algemene vergadering als een staatssteunmaatregel hangt meer bepaald af van de uitlegging van en de beoordeling of is voldaan aan de volgende voorwaarden: i) gebruik van staatsmiddelen; ii) selectiviteit van de genomen maatregel; iii) creëren van een economisch voordeel voor de begunstigden van de staatssteun; iv) ongunstige beïnvloeding van de mededinging, met name van het handelsverkeer tussen de lidstaten.
- De feiten die door de rechter moeten worden uitgelegd in de zin van artikel 107 VWEU en aan de hand waarvan wordt nagegaan of is voldaan aan die voorwaarden, zijn:
 - i) het feit dat de Roemeense Staat helemaal alleen heeft beslist het onderzeese-kabelproject te lanceren en de projectvennootschap op te richten en die beslissing heeft opgedrongen aan de vennootschappen die aan het project deelnemen, zoals blijkt uit het gehele verloop van het project tot dusver, aangezien alle documenten met betrekking tot het project door of onder toezicht van de Staat zijn aangenomen of afgegeven, te weten:
 - het op 16 december 2013 door de Roemeense regering goedgekeurde memorandum over de „Onderzeese kabel van 400 kV Roemenië-Turkije”, waarbij de Staat heeft beslist:
 - de gemengde projectvennootschap onverwijld op te richten, waarvan Roemenië en Turkije ieder 50 % van de aandelen zouden bezitten;
 - de vennootschappen Transelectrica, Nuclearelectrica, CE Oltenia, Hidroelectrica, Electrica, CE Hunedoara en Romgaz, die door de Staat de „oprichters” worden genoemd, bij het project te betrekken, en
 - het op 9 januari 2014 gesloten principeakkoord waarbij voornoemde vennootschappen „hebben besloten” het onderzeese-kabelproject gedeeltelijk te financieren. Dat akkoord is in feite gesloten met toestemming van de dienst Energie en van de onderminister van Energie, terwijl volgens Legea nr. 31/1990 of de Codul civil geen toestemming was vereist; [**Or. 6**]

- ii) het feit dat de voor deelname aan de oprichting van HVDC România-Turcia toegezegde en volgestorte bedragen afkomstig zijn van vennootschappen zoals verweerster waarin de Staat de meerderheid bezit. Derhalve moet worden nagegaan:
 - of die bedragen staatsmiddelen zijn en of de investering van die bedragen de basis legt voor een verkapte staatssteunmaatregel;
- iii) het feit dat de verklaarde doelstelling van het onderzeese-kabelproject erin bestaat het nationale energiesysteem in evenwicht te brengen door van producenten van wind- en zonne-energie afkomstige overtollige elektriciteit uit te voeren van Roemenië naar Turkije. Derhalve moet worden nagegaan:
 - of de lancering van dat project die producenten bevoordeelt, aangezien zij door de aanleg van de onderzeese kabel Roemenië-Turkije naar Turkije energie kunnen uitvoeren tegen potentieel hogere prijzen dan op de Roemeense markt en hun productiecapaciteit kunnen verhogen;
- iv) het feit dat het onderzeese-kabelproject op zich bedoeld is om de voorwaarden te scheppen voor nieuw handelsverkeer. Derhalve moet worden nagegaan:
 - of dat handelsverkeer gevolgen zal hebben voor het bestaande of potentiële handelsverkeer.
 - Gelet op het feit dat in casu sprake is van een nooit eerder geziene of complexe feitelijke situatie waarmee geen vergelijkbare rechtspraak van het Hof volkomen of ten minste grotendeels overeenkomt, moet het Hof om een prejudiciële beslissing worden verzocht.
 - Wat het tweede middel inzake onwettigheid van het bestreden besluit van de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders betreft, mag een energieproducent ingevolge artikel 9 van richtlijn 2009/72 geen recht uitoefenen over een vennootschap met als activiteit de transmissie van elektriciteit.
 - Het recht waarnaar wordt verwezen, omvat met name de bevoegdheid om stemrecht uit te oefenen, de bevoegdheid om leden aan te wijzen van de raad van toezicht, van de raad van bestuur of van organen die het bedrijf juridisch vertegenwoordigen, of het hebben van een meerderheidsaandeel.
 - In casu zou de nationale rechter moeten nagaan of de volgende feiten in strijd zijn met het beginsel van ontvlechting van transmissiesystemen en van transmissiesysteembeheerders:
 - het feit dat verweerster, een elektriciteitsproducent, aandeelhouder wordt van (en rechten zal uitoefenen op) de projectvennootschap HVDC

- România-Turcia, die de onderzeese kabel – een transmissiesysteem voor elektriciteit – exploiteert, en
- het feit dat, zoals blijkt uit het op 9 januari 2014 gesloten principeakkoord over de uitvoering van het onderzeese-kabelproject, alle vennootschappen die aan het project deelnemen, ook energieproducenten zijn.

2. Verweersters standpunt over verzoeksters vordering om het Hof om een prejudiciële beslissing te verzoeken

2.1. (omissis) [Or. 7]

2.2. (omissis) [V]erweerster heeft zich niet verzet tegen verzoeksters verzoek om het Hof om een prejudiciële beslissing over de twee vragen te verzoeken; partijen zijn het op dit punt eens.

3. Beoordeling van de rechter betreffende het voorwerp van het geding en de voorwaarden van artikel 267 VWEU

3.1. Mogelijkheid voor de in eerste aanleg geadieerde rechter om gevolg te geven aan het verzoek tot verwijzing krachtens artikel 267, eerste en tweede alinea, VWEU

Volgens de rechtspraak van het Hof (zie arrest van 6 oktober 1982 in de zaak CILFIT, 283/81, ECLI:EU:C:1982:335) moet artikel 267, tweede en derde alinea, VWEU aldus worden uitgelegd dat de nationale rechter beschikt over alle prerogatieven en over een beoordelingsvrijheid om te beslissen of een prejudiciële beslissing over een bepaling van het Unierecht noodzakelijk is.

Derhalve is de nationale rechter bij wie een verzoek om een prejudiciële verwijzing is ingediend, niet verplicht de voorgestelde vragen over de uitlegging van het Unierecht aan het Hof te stellen indien die vragen niet relevant zijn, dat wil zeggen wanneer het antwoord op die vragen, hoe het ook luidt, geen invloed kan hebben op de beslechting van het geding.

In casu moet het Tribunalul, als eerste rechter bij wie een verzoek om een prejudiciële verwijzing is ingediend, nagaan of is voldaan aan de voorwaarden van artikel 267, eerste en tweede alinea, VWEU, de gevolgen van de prejudiciële verwijzing beoordelen en die verwijzing motiveren, in het bijzonder met betrekking tot de noodzaak en de relevantie van een uitlegging van het Unierecht in verband met het voorwerp van het geding en de aangevoerde bepalingen van het VWEU en de toepasselijke richtlijn.

3.2. Relevantie en noodzaak van de vragen in verband met het voorwerp van het geding, de middelen van nationaal recht en de middelen van Unierecht, namelijk op grond van de artikelen 107 VWEU en 108, lid 3, VWEU en artikel 9 van richtlijn 2009/72

3.2.1. Het voorwerp van de door verzoekster, als aandeelhouder van verweerster, ingestelde hoofdvordering bestaat in de absolute nietigverklaring van besluit nr. 6 van verweersters buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders van 28 februari 2014. Dat besluit wordt als onwettig beschouwd, aangezien het onrechtmatige staatssteun vormt en in strijd is met het beginsel van ontvlechting van transmissiesystemen en van transmissiesysteembeheerders.

3.2.2. Om het door verzoekster bestreden besluit van de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders te kunnen kwalificeren als een maatregel die staatssteun vormt, moet de wettigheid van dat besluit echter worden getoetst aan artikel 107, lid 1, VWEU (omissis).

3.2.3. De uitlegging van de artikelen 107, lid 1, VWEU en 108 VWEU en [richtlijn] 2009/72 moet rechtstreeks van toepassing zijn op de feiten die uit de in casu overgelegde bewijsmiddelen blijken:

- Het op 16 december 2013 door de Roemeense regering goedgekeurde memorandum, waarbij is beslist het gemengde Roemeens-Turkse project te lanceren, met een gelijke inbreng en de betrokkenheid van de „oprichters”, waaronder verweerster;
- Het op 9 januari 2014 met toestemming van het bevoegde ministerie tussen de „oprichters” – als vennootschappen met staatskapitaal – gesloten principeakkoord voor de gedeeltelijke financiering van het project; **[Or. 8]**
- De relevantie, in het licht van artikel 9 van richtlijn 2009/72, van het feit dat verweerster, een elektriciteitsproducent, aandeelhouder (oprichter) wordt van de nieuwe projectvennootschap „HVDCC România-Turcia”, waarin zij samen met de andere oprichters, die eveneens elektriciteitsproducenten zijn, de onderzeese kabel exploiteert.

4. *Concluderend is het Tribunalul, als nationale rechter in eerste aanleg, van oordeel dat in casu is voldaan aan de vereisten van wettigheid, noodzakelijkheid en relevantie van de uitlegging en de toepassing van de artikelen 107, [lid] 1, VWEU en 108 VWEU en artikel 9 van richtlijn 2009/72, die van essentieel belang zijn voor de uitspraak over het voorwerp van het onderhavige geding.*

(omissis)

OM DEZE REDENEN

BESLIST

HET TRIBUNALUL BUCUREȘTI IN NAAM DER WET:

Verzoeksters verzoek (omissis) om het Hof krachtens artikel 267 VWEU om een prejudiciële beslissing te verzoeken, wordt toegewezen.

Het Hof wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1) Moet artikel 107 VWEU aldus worden uitgelegd dat de deelneming van een Roemeense vennootschap met staatskapitaal in het kapitaal van een gemengde (Roemeens-Turks) vennootschap staatssteun vormt die moet worden aangemeld als bedoeld in artikel 108, lid 3, VWEU?

Gaat het om selectieve overheidsfinanciering die het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig kan beïnvloeden?

2) Kan die deelneming van een elektriciteit producerende vennootschap met staatskapitaal, worden geacht in strijd te zijn met het beginsel van ontvlechting van transmissiesystemen en van transmissiesysteembeheerders, zoals neergelegd in artikel 9 van richtlijn 2009/72/EG [van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van richtlijn 2003/54/EG]?

(omissis)